

Sunnuntai

Unohduksiin jäänyt tammelalaislähtöinen naisarkeologi julkaisi yli 200 tutkimusta ja tieteellisiä artikkeleita.

SUNNUNTAI 14

ALS on nopeasti etenevä sairaus

Liikkehermosoluja rappeuttava ALS vei viime viikonloppuna muusikko Pave Maijasen. Se ei ole perinnöllinen eikä johdu elintavoista, mutta mikä on tauti, johon menehtyi myös Forssan seudulla tuttu muusikko Timo Tervo?

ALS vei ensin Timo Tervon sekä

● Lihasten toimintaa ohjaavia liikehermosoluja eli motoneuroneja rappeuttavan sairauden

Ami Laaksonen

Forssan seutu

Harva kirjainyhdistelmä aiheuttaa ihmisessä niin negatiivisia tunteita kuin ALS. Amyotrofinen lateraaliskleroosi (ALS) on luultavasti ollut alkuvuikon kahvipöytäkeskustelujen puheenaiheena, sillä pitkän linjan muusikko Pekka ”Pave” Maijanen sairasti viimeiset elinvuotensa tätä liikehermoja rappeuttavaa sairautta ja menehyi siihen viime lauantaina.

Forssan seudulla ALS aiheutti keskustelua myös loppuvuodesta 2014, jolloin tautiin menehyi muun muassa Karma-yhtyeestä tunnettu, Jokioisilta kotoisin ollut muusikko Timo Tervo, oikealta nimeältään Timo Tervomaa.

Forssalainen muusikko ja sanoittaja Turkkua Mali tunsi molemmat miehet, erityisen hyvin Timo Tervon, Malin ja Maijaisen yhteistyö alkoi 1990-luvun alussa, jolloin he olivat tekemässä Arja Korisevalle levyä ”Me kaksi vain”. Mali sanoitti ja Maijanen oli tuotantamassa levyä, jonka tunnetuin laulu on ”Enkelin silmin”.

–Pave oli älykkö, ei mikään leveiljä. Hän oli lahjakas ja tiesi mitä osasi. Pave oli myös loistava basisti ja toimi Dingon tuottajana. Hän loi ”Autotalon” soundin, Mali muistelee.

Viimeisen kerran Mali ja Maijanen tapasivat noin vuosi sitten Kanariansaarilla.

–Paven tauti ei ollut vielä silloin mennyt pahaksi. En nähnyt häntä enää kuin kuvissa loppuaikoina.

TIMO TERVOMAAN KANSSA Mali oli erityisen paljon tekemisissä siihen aikaan, kun Timon tyttäen Jonnan lapsuuden hitti ”Minttu sekä Ville” ilmestyi eli 1980-luvulla. Hän muistelee, että kaksiikko teki yhdessä ainakin 20 laulua. Vuonna 1988 kaksiikko osallistui Euroviisukarsimtoihin laullulla Mayday, joka sijoittui neljänneksi. Timo Tervo esitti laulun Beat-yhtyeensä ja Jonnan kanssa. Maijanen sai arvostusta muun muassa taitelijaeläkkeen ja Iskelmä Finlandian muodossa, minkä Mali huomautti Maijaselle vuonna 2012 Nokialla Tapsan Tahhtien yhteydessä. Timo Tervo ei eläessään saanut Malin mukaan ansaitsemaansa arvostusta.

–Timppa oli innokas ja hyvä säveltäjä, eikä hän koskaan kynnistynyt. En nähnyt häntä koskaan pahalla tuulella ja hän oli loppuun asti oma itsensä. Golfa hän pelasi loppuun asti, vaikka käveleminen oli hankalaa. Sairaudesta me emme puhuneet, Mali kertoo.

–ALS on kova tauti ja vie nopeasti. Ei sitä sivullinen osaa edes ajatella, hän torcea.

TIMON RUNSAAT KAKSI vuotta vanhempi veli Erkki Tervomaa oli Timolle paitsi veli, myös yhtiökumppani. Kaksiikko pyöritti kim-

Timo Tervo esiintyi Karma-yhtyeensä kanssa Hykkilä-Lunkaan taitteiden yössä vuonna 1999. Yhtyeessä esiintyivät tuolloin Tervomaa pitkäaikainen KUVA: Marko Kullanen

passa niin laskettelukeskus Iso-Hunnaria Forssassa kuin ravintola Vanha Tallia Urfalassa. Erkki myös tuotti veljelleen yhden pitkäsoiton ja muutaman sinkun.

–Muuten olin meistä vanhempana se pommo, mutten koskaan päässyt laulamaan. Timo lauloi yltäseni jo ensimmäisessä perhejuhlassa, Erkki Tervomaa muistelee.

Hän paljastaa, että Timon sairauden diagnosoimista vaikeutti eräs jo nuoruudessa tapahtunut asia.

–Meillä kummallakin oli 1970-luvulla sama vaiva kanta-päässä. Luupilikki se ei ollut, mutta koskaan ei saatu selvälle, mikä se oli. Minä kävin hoitattamassa sitä Helsingissä koneessa kymmenkunta kertaa, mutta Timo ei viitsinyt lähteä. Minun värväni pa-

rani, mutta Timon vain jatkui.

Timon vaivaa hoidettiin myös Heinolassa reumasairaalassa, mutta lopulta ilmenei ALS.

–Vaikka kävely meni vaikeaksi, Timo pystyi kyllä soittamaan rumppuja. Loppuajkoina Timo oli pyörätuolissa ja hänellä oli naisystävä Ritva Makkosen lisäksi myös henkilökohtainen avustajansa.

Pää oli loppuun asti kunnossa ja taisteluuraho tallella. Timo aina muisti kiittää hyvästä hoidosta.

–Keikoilla hän oli perusmuusikko, vaikka päändin johtaja olikin, ja roudasi aina soittokeinoja. Ihan lopussa laivakeikkojen aikaan hän ei enää kyennyt roudaamaan, Erkki muistelee.

Viimeisen kerran veljekset tapasivat pari viikkoa ennen Timon kuolemaa.

–Meinimme perhepiirissä tila-

Tervomaa ja Jonna-tytär esiintyivät yhdessä vuonna 1983.

taksilla Heurekaan. Timo oli erittäin innostunut, vaikka pyörätuolissa olikin. Otimme muutaman konjakin ja mietin jo, lähcekö mies uudelleen parantamaan. Yhtäkkiä Timo sitten meni. [ft](#)

nyt Pave Majijäsen

aiheuttaja on yhä tuntematon.

Yhteistyökumppani Hannu Takala (vas.), Timo Tervomaa, Jukka Virtanen, Leif Kiviharju ja Jari Metsberg.

”Sinulla on oikeus surra ja murehtia. Jatka silti eteenpäin, päivä kerrallaan. Kiinnittä huomiota elämänlaatuun, tee asioita, joista sinulle tulee hyvä mieli. Sairauden edetessä ja tuen tarpeen lisääntyessä erilaiset tukitoimet auttavat sinua järjestämään elämäsi sellaiseksi kuin haluat.”

Lainaukset ovat Uudenmaan Lihastautiyhdistyksen nettisivuilta.

FAKTA

Amyotrofinen lateraaliskleroosi (ALS)

- ALS on aikuisten sairaus, jota esiintyy kummallakin sukupuolella.
- Englantilainen tieteilijä Augustus Waller kuvasi sairauden oireet jo 1850, mutta ensimmäisenä ALS:stä kirjoitti lääketieteellisessä kirjallisuudessa ranskalainen tohtori Jean-Martin Charcot vuonna 1869.
- Suuren yleisön keskuudessa huonosti tunnettu tauti ennen vuotta 1939, jolloin yhdysvaltalainen baseballtähti Lou Gehrig sairastui tautiin.
- Yhdysvalloissa sairaus tunnettiin Lou Gehrigin mukaan yleisesti nimellä Lou Gehrig's disease.
- Kyseessä ei ole hankittu sairaus, eikä ALS ole tarttuva tauti.
- ALS:in aiheuttaja on tuntematon. Parantavaa lääkettä ei ole.
- Sairaus on 90 prosentissa tapauksista satunnainen eli sporadinen, mutta siitä tunnetaan myös perinnöllinen muoto FALS, jolloin ALS:ia esiintyy myös perheen tai suvun muilla jäsenillä.
- ALS:in sairastuutaan tavallisesti 55-75 -vuotiaana.
- Viidennes sairastuneista elää yli viisi vuotta ja 10 prosenttia yli 10 vuotta sairastumisen jälkeen.
- Suomessa ALS:ia sairastaa noin 450–500 ihmistä. Uusia tapauksia löytyy vuosittain noin 140 eli 2-3 henkilöä viikossa.
- ALS vahingoittaa lähinnä liikehermoja. Se ei vaikuta näköön, kuuloon, hajui-, maku- eikä tuntoaistiin.
- Verenkierto sekä ruoansulatus ja eritysjärjestelmät säilyvät vahingoittumattomina.
- Myös seksuaalinen toimintakyky säilyy.
- Rajoista alkavan sairauden alkuvaiheen oireita ovat tavallisesti jäteläisyys ja/tai kädessä tuntuva lihashäikkous, lihaskräppäily ja kramppit.
- Neijänneksellä ALS:in sairastuvista oireet alkavat nielun alueelta.
- Pelkät lihasten elohiiret eivät yksin esiintyessään ole merkki ALS-taudista.
- Valjalla puolella ALS:ia sairastavista sairauden voidaan todeta vaikuttavan myös kognitiivisiin toimintoihin.

TUNNETTUJA ALS:IN MENEHTYNEITÄ:

- Pave Majijänen, muusikko.
- Timo Tervo, muusikko.
- Stephen Hawking, fyysikko.
- Mao Zedong, Kiinan poliittinen johtaja.
- Jukka Toivola, Maratonin SE-mies.

Lähde: Lihastautiinfo.fi, Wikipedia

”Vertaistuki on tärkeä voimavara ja tiedon lähde. Vertaisryhmien kautta voit saada arvokkaita käytännön ohjeita ja vinkkejä ja lisäksi tavata upeita ihmisiä, joihin et muutoin olisi tutustunut.”

Parantavaa hoitoa ei ole

Ami Laaksosen

Lihastautiliitto ry:n palveluasiantuntija Ritva Pirttimaa on tavannut yli 30 vuoden työuransa aikana yli 1000 ALS:in sairastunutta ihmistä. Pirttimaa tietää, että sairastuneet saavat tukea sairastumisensa hyvin vaihtelevasti. –Aiemmat henkilökohtaiset kokemukset erilaisista muutoksista tai menetyksistä muovaavat kykyämme käsitellä myös sairastumiseen liittyviä asioita, Pirttimaa sanoo.

Hän painottaa, että sairaus on useimmiten satunnainen, mutta siitä tunnetaan myös perinnöllinen muoto FALS, joka ilmenee noin 5–10 prosentilla tapauksista. ALS on sinä mielessä armoiton sairaus, että siihen ei ole olemassa parantavaa hoitoa. Näin on Pirttimaan mukaan myös muissa lihassairauksissa, jotka tunnetaan. Sen sijaan ALS:in aiheuttamia oireita voidaan lääketieteellisesti helpottaa. Kuntoutus ja erilaiset sosiaalipalvelut tarjoavat tukea arkiseiviytymiseen.

Lihastautiliiton nettisivuilla arvioidaan, että itse prosessia on todennäköisesti käynnistämässä usean tekijän vuorovaikutus.

”Kun saat ALS-diagnoosin, älä jää yksin. On tärkeää jatkaa toimintaa. Vaikka ALS tulee vaikuttamaan elämääsi monella tapaa, sen kanssa on silti mahdollista tulla toimeen. Myös läheisenä on hyvä muistaa pitää huolta omasta hyvinvoinnista.”